

Hvalstad, 30.10.2025

Forslag til tiltaksplan for Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei villreinområder – høringsinnspill

NJFF Aust-Agder, NJFF Vest Agder, NJFF Rogaland, NJFF Telemark og Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF) viser til forslag til tiltaksplan for Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei villreinområder.

Generelle kommentarer

Vi vil kort knytte noen generelle kommentarer til forslagene til tiltaksplaner. Utover de kommentarene vi har her, viser vi til de generelle kommentarene som ble sendt inn av NJFF og regionlagene vedrørende forslagene til tiltaksplaner for Rondane, Snøhetta og Knutshø villreinområder. Fra dette innspillet vil vi trekke fram vår bekymring rundt valget om at tiltakene baseres på frivillighet som er understreket i det nevnte innspillet. Det hadde vært ønskelig med større grad av krav knyttet til tiltakene for å sikre nødvendig framdrift og oppslutning om tiltakene.

Ferdseil på anleggsveiene

Når det gjelder Hardangervidda, Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei er det flere anleggsveier som er åpne for allmenn ferdsel. Flere av veiene går langt inn i villreinområdene og gjør områdene lett tilgjengelig for videre ferdsel i den tiden på året da snø ikke hindrer bruk av veiene.

Vi vil understreke viktigheten av at det snarest blir startet opp prosesser som kan medvirke til en gjennomgang av aktuelle veier. Det er viktig at nødvendige formaliteter ivaretas, slik at veiene kan stenges for allmenn ferdsel til tider da dette vurderes som viktig for å sikre villreinens trekkmuligheter og bruk av områdene i tilknytning til veiene.

Koordinering/samordning av motorisert ferdsel

Vi vil understreke at det er et betydelig behov for å redusere omfanget av motorisert ferdsel i de tre villreinområdene.

Et viktig element for å oppnå reduksjon i motorisert ferdsel bør være å samordne ferdselen. Det bør være et betydelig potensial for reduksjon av motorisert ferdsel ved å tillate, legge til rette for, og stille krav om samordning. Dette bør omfatte alle typer for motorisert ferdsel.

Bruk av helikopter bør reduseres vesentlig. Erfaring har vist at villreinen blir skremt av helikoptertrafikk. I den grad det fortsatt skal nyttes helikopter, bør GPS-merking av villrein

være blant det som bør prioriteres.

Vi vil samtidig understøtte at det må legges opp til gode løsninger slik at det også videre framover skal være mulig å få fraktet ut felt villrein fra avsidesliggende deler av Hardangervidda. Slike løsninger bør ta utgangspunkt i tilbud om felles uttransport, og bruk av helikopter bør unngås så langt som mulig.

Styrke kunnskapsgrunnlaget – økt overvåking – bruk av GPS-data

NJFF og regionlagene er opptatt av en løpende oppdatering og styrking av kunnskapsgrunnlaget for å sikre en best mulig forvaltning av villreinen og for å kunne tilpasse tiltak løpende.

Overvåking av villreinbestandene må prioriteres også framover, og GPS-merking og bruk av GPS-data vil være et viktig element i dette arbeidet.

Det er utfordringer knyttet til GPS-merking av villrein, både dyrevelferdsmessig og knyttet til motorisert ferdsel/bruk av helikopter. Vi er enige i at dette må vurderes opp mot nytten av dataene som kommer fra GPS-merkingen, og at hensynet til dyrevelferd for villreinen må ivaretas.

Forslaget til tiltaksplan for Hardangervidda legger vekt på at motorisert ferdsel inkludert helikopterbruk må reduseres, noe vi støtter opp om.

Vi mener samtidig at det bør være rom for å gi tilgang til sanntidsdata om posisjoner til bruk innenfor forvaltningsformål. Mange av tiltakene som er foreslått både i tiltaksplanen og i sti- og løypeplanen er dels svært inngripende. Det bør være rom for å legge til rette for bruk av GPS-data og en adaptiv forvaltning der tiltak i størst mulig grad kan tilpasses villreinens bruk. Hardangervidda er ikke friskmeldt i forhold til skrantesyke, og det er viktig at jegere følger opp med prøvetaking også videre framover. Tilgang på dyreposisjoner vil ha betydning for å lykkes med dette.

Å gi tilgang til GPS-data også for forvaltningsformål til dyr som allerede er merket i tilknytning til forskningsformål, vil ikke i seg selv føre til ytterligere dyrevelferdsmessige utfordringer.

Frykt for at tilgang til GPS-data kan skape avhengighet er ett av argumentene for at disse dataene kun skal kunne nyttes til forskningsformål. Det kan nok være tilfellet, og dels er man nok der allerede i dag i forhold til en del tiltak som er igangsatt allerede. Samtidig gir dette en mulighet til å tilpasse tiltakene, noe som vil bety mye for mange som berøres av ulike tiltak. Dette vil også kunne gjøre at det er lettere å få aksept for mer inngripende tiltak og gi muligheter for en tilpasning og økt aksept for tiltakene som settes inn.

NJFF og regionlagene er opptatt av at omfanget av motorisert ferdsel må reduseres. Samtidig er det et faktum at det må være mulighet for å få fraktet ut skutt rein fra deler av Hardangervidda. Det er rom for samordning og koordinering av slik transport som bør medføre en betydelig reduksjon i forhold til hva som er tilfellet i dag. Det må forventes at omfanget av helikoptertransport vil bli betydelig redusert gjennom en slik prosess til beste for villreinen.

Vilkårsrevisjoner og pålegg om restaureringstiltak

NJFF og regionlagene ser det som viktig at det foretas en vurdering av aktuelle restaureringstiltak når det gjennomføres vilkårsrevisjoner for eldre kraftutbygginger som

berører villreinområdene. Slike tiltak bør pålegges regulanten som en del av kravene til miljøforbedringer. Vi vil samtidig understreke at villreinfondene ikke bør benyttes til slike tiltak, da dette i mange tilfeller vil bety at fondene tappes helt for midler. Det er viktig at villreinfondene kan bestå også etter at det defineres og gjennomføre restaureringstiltak for å fortsatt kunne gi muligheter for oppdatering av kunnskapsgrunnlaget og tilrettelegging for videre vurdering av aktuelle tiltak. Ved omfattende tiltak som vil medføre høye kostnader, bør det vurderes en kostnadsdeling mellom regulant og myndighetene.

Der det er igangsatt vilkårsrevisjoner parallelt med arbeidet med tiltaksplanen, som for Suldal-Røldal, bør tiltak som vedrører regulanten fastsettes som vilkår i konsesjonen.

Innledende merknader

Det er positivt at forslagene til tiltaksplaner endelig er sendt på høring. Tiltaksplanene er viktig å få på plass for å kunne komme i gang med nødvendige tiltak for å bedre tilstanden for villreinen i de aktuelle villreinområdene. Vi vil understreke viktigheten av at planene snarest mulig kommer på plass og tiltakene igangsatt.

NJFF og NJFF Aust-Agder, NJFF Vest-Agder, NJFF Rogaland og NJFF Telemark støtter i hovedsak opp om de foreslåtte tiltakene. Vi vil samtidig understreke at de på noen punkter kunne vært mer konkrete og vi ønsker at planene forsterkes blant annet gjennom:

- Mer innsats og konkrete aktiviteter innenfor informasjonstiltak, herunder bruk av villreinvoktere for å informere om villreinen og bidra til at de som skal ferdes i områdene tar gode valg
- Tilgang på GPS-posisjoner for forvaltningen må videreføres
- Klare forventninger til at kommunene med områder i og rundt villreinområdene må føre en svært restriktiv arealpolitikk i områdene inn mot villreinområdene for ikke å bidra til økt press på villreinen
- Fokus på tiltak overfor reiselivet i forhold til markedsføring og tilrettelegging av reiselivsaktiviteter som kan medvirke til økt ferdsel og bruk av sårbare områder for villreinen bør styrkes, og må komme i tillegg til endringer og tiltak overfor sti-/løype- og hyttenettet til turisthytter
- Tiltak må løpende tilpasses for å oppnå best mulig effekt. Der det viser seg å være behov for å forsterke tiltak, bør det legges til rette for det
- Det må igangsattes en prosess for å vurdere sti-/løype- og hyttenettet i Setesdal Ryfylke med tanke på å legge til rette for nord-sør-trekk for villreinen øst for de store vannkraftmagasinene, samt at reinen også skal kunne krysse øst-vest, slik at forslag til nye tiltak kan legges fram

Med dette som utgangspunkt vurderer vi at tiltaksplanen i stor grad imøtekommer de faglige anbefalingene og bidrar til en avveining når det gjelder bruk av inngripende tiltak kombinert med nødvendigheten av å bedre tilstanden for villreinen.

Tematiske tiltakspakker for å bedre tilstanden for villrein i Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei villreinområder

Tiltakspakke 1: En mer helhetlig og restriktiv arealplanlegging og arealforvaltning (tiltak 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 og 12)

Villreinmeldingen *Ein forbetra tilstand for villrein (Meld. St. 18 (2023-2024))* slår fast at arealbruksendringer det siste århundret har vært den største negative påvirkningen på villrein, noe som har medført avgrensninger av villreinens leveområder og at deler av områdene har gått ut av bruk. Hyttebygging, reiselivsanlegg mm har også ført til økt menneskelig påvirkning.

Tiltaksplanene skal være virkemidlet for å nå målene som er satt for bedring av tilstanden i villreinområder som i dag ikke er godkjente i henhold til kvalitetsnormen for villrein. Vi har forståelse for at det kan være riktig å finne en god balanse mellom pisk og gulrot i forhold til forslag til tiltak og oppfølging. Vår vurdering er samtidig at det er behov for å stille mer konkrete krav om tiltak for å nå en annen, og det vi vurderer som en bedre balanse mellom gulrot og pisk.

Tiltak 1: Statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet

De statlige planretningslinjene må legges til grunn både for arealplanlegging og arealforvaltning. Dette må gjelde både for de regionale forvaltningsplanene for villreinområdene og for den enkelte kommunes arbeid med arealplanlegging og arealforvaltning. Hvis man ikke lykkes med å legge en restriktiv linje til grunn på dette området, vil det være svært vanskelig å lykkes også på andre områder.

Tiltak 2: Endringer i rundskriv T2/16 for å bidra til en mer helhetlig og restriktiv arealforvaltning i villreinområdet

Statusbeskrivelsen i villreinmeldingen gir en god beskrivelse av situasjonen og utfordringene for villreinen. Forslagene til krav og tiltak gir liten sannsynlighet for måloppnåelse. Noe av det mest konkrete forslag til tiltak, er at statsforvalteren skal bruke innsigelse mer aktivt. Dette samsvarer dårlig med øvrige signaler som har kommet fra regjeringshold i de senere årene, der budskapet har gått klart i retning av at bruk av innsigelse skal strammes betydelig inn. Det oppdaterte rundskrivet gir statsforvalteren som nå skal bruke innsigelse mer aktivt for å ivareta de nasjonal og regionale interessene knyttet til villreinen, et nødvendig grunnlag. Samtidig har Stortinget gjennom endringer i forvaltningsloven § 68 tredje ledd første punktum vedtatt en innstramming når det gjelder et statlig organs klage på vedtak fattet av en kommune eller fylkeskommune:

«Er et statlig organ klageinstans for vedtak fattet av en kommune eller fylkeskommune, skal klageinstansen legge særlig stor vekt på hensynet til det kommunale selvstyret ved prøving av det frie skjønnet.»

Det er viktig at det ikke oppstår en situasjon der statsforvalteren kvier seg for å bruke innsigelse i tilfeller der kommunene velger å gå videre med planer der statsforvalteren i planprosessene har varslet at planene vil være i strid med målet om å bedre tilstanden for villreinen.

Det er også grunn til å stille spørsmål ved om det er riktig ressursbruk totalt sett at

kommunene skal bruke tid og ressurser på planprosesser som i neste omgang sannsynligvis blir stoppet gjennom innsigelser fra statsforvalter. Dette taler for at det må stilles klare krav til kommunene som må ivaretas når de starter sine planprosesser.

Tiltak 3: Revidere kommunale planer (planvask) og basere fremtidig utbygging på oppdatert kunnskap og en sterkere vektlegging av villreinhensyn

Planvask kan være et viktig tiltak for å sikre bedre og mer forutsigbare rammer for arealbruk og arealplanlegging kanskje først og fremst i områdene inn mot villreinområdene. En rekke kommuner har planreserver på inntil flere tusen tomter til hytter. Planene er ofte eldre, noen flere tiår tilbake i tid. Det er uansett viktig at disse planene får en gjennomgang, at det finner sted en oppdatering av kunnskapsgrunnlaget og effekter av planene, og at det må foretas en vurdering av om disse planene bør videreføres sett med dagens kunnskapsgrunnlag. Kommunen er den primære arealmyndigheten, noe vi støtter opp om. Dette gjelder også i villreinområdene og områdene som grenser opp mot villreinområdene. Det fritar imidlertid ikke kommunene for å ivareta nasjonale og regionale hensyn, samt å følge plan- og bygningslovens bestemmelser om å oppdatere kunnskapsgrunnlaget for eldre planer. pbl § 12-4 Rettsvirkning av reguleringsplan:

«Er bygge- og anleggstiltak som hjemles i plan fremmet med bakgrunn i privat reguleringsforslag etter [§ 12-11](#), ikke satt i gang senest ti år etter at planen er vedtatt, skal kommunen før avgjørelse av byggesøknad for nye utbyggingsområder etter planen, påse at planen i nødvendig grad er oppdatert. Tiltakshaver er ansvarlig for å skaffe nødvendige opplysninger og dokumentasjon for kommunens vurdering.»

Vi mener kommunene bør pålegges å gjennomføre planvask av kommunale planer. Sammen med en revisjon av de regionale planene, må kommunene ta opp i seg resultatene fra klassifiseringene og påvirkningsanalysene og signalene fra villreinmeldingen om at arealbruksendringer har vært den største negative påvirkningen gjennom de senere årene. Å stoppe denne utviklingen vil være helt avgjørende for å kunne forbedre forholdene for villreinen i mange av våre villreinområder. Da må det ikke kun benyttes gulrot, men også stilles noen krav.

Tiltak 4: Oppdatering eller revisjon av regional plan i Setesdal Austhei og Setesdal Ryfylke villreinområder

Å gjennomføre en revisjon av de regionale planene, må stilles som et krav til fylkeskommunene, ikke kun i form av en anmodning. Ny kunnskap om villreinens tilstand og hvilke faktorer som medvirker til at tilstanden for villreinen ikke oppnår godkjent status i henhold til kvalitetsnormen, vil sammen med behandlingen av villreinmeldingen og nye statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet, tilsi at det må gjennomføres en revisjon.

Vi slutter oss til punktene som KLD nevner som et utgangspunkt for revisjonen av den regionale planen. Vi vurderer det også som relevant at oppfølgingen av de regionale planene nedfelles i gjensidig forpliktende avtaler mellom kommuner og fylkeskommuner ved revisjon av handlingsprogrammet til regional plan.

Tiltak 5: Høy terskel etter sektorregelverk for nye arealinngrep i Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei villreinområder

Dette vil være et helt avgjørende punkt for å snu den negative utviklingen for villreinen både i Setesdal Ryfylke, Setesdal Austhei og andre villreinområder der arealinngrep er den største/blant de største utfordringene. Vi forventer at de statlige planretningslinjene for arealbruk og mobilitet blir førende for alle sektorer, og at det må være en klar målsetting å unngå nye inngrep i våre villreinområder. Eksempelvis ville det vært helt ødeleggende for andre planlagte tiltak dersom det ble åpnet for bygging av vindkraftverk, bygging av ny vannkraft eller mineralleting i villreinområdet i Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei. I praksis vil dette spenne bein under alle andre tiltak for å bedre tilstanden for villreinen.

Dersom verken kommuner, fylkeskommuner eller aktuelle sektorer klarer å aktivt stoppe utviklingen når det gjelder arealutfordringer og unngå nye arealinngrep i og opp til villreinområdene, vil dette i realiteten sette hele arbeidet for å sikre en bærekraftig villreinforvaltning og målene som er satt i villreinemeldingen i fare. Det kan ikke forventes at forvaltningen vil møte forståelse for å benytte ulike inngripende tiltak som eksempelvis ferdselsreguleringer dersom de grunnleggende utfordringene knyttet til arealendringer ikke løses.

Tiltak 6: Vurdere om villreinnemnda bør gjøres til høringspart i alle dispensasjonssaker som berører villreinen i Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei villreinområder

Tanken bak bestemmelsene om arealplanlegging og arealforvaltning i plan- og bygningsloven er at dette skal gjøres på en grundig måte, ta utgangspunkt i et oppdatert og best mulig kunnskapsgrunnlag og legge til rette for å fatte veloverveide og langsiktige beslutninger om arealbruk, samt legge til rette for bred involvering og medvirkning. I tillegg har loven bestemmelser om dispensasjon. Disse er ment som en mulighet for å gjøre unntak i særlige tilfeller. Likevel er det et faktum at i en rekke kommuner og innenfor noen sektorer, er bruken av dispensasjoner omfattende og i realiteten av et slikt omfang at de undergraver de vedtatte planene. Det er en uønsket utvikling dersom det er dispensasjonspraksisen og ikke vedtatte planer som styrer utviklingen og arealbruken.

Kravene til prosess for dispensasjonssaker er langt mindre omfattende enn kravene til planprosesser, og inkluderer blant annet ikke krav om å legge sakene ut på alminnelig høring. Vi støtter forslaget om å gi villreinnemnda status som høringspart. Dette er et krav som bør gjelde samtlige villreinområder, og det bør også vurderes om dette bør utvides til også å omfatte andre aktører med interesse og engasjement innenfor villreinforvaltning og naturforvaltning. Dette vil medføre merarbeid for kommunene knyttet til dispensasjonssaker. Vi finner likevel dette som et riktig grep da dette omhandler unntak fra vedtatte planer, og unntakene ofte har et betydelig omfang. Omfanget av unntak bør holdes på et lavest mulig nivå, slik at intensjonene og det faglige kunnskapsgrunnlaget i vedtatte planer ivaretas. Det bør gjøres en vurdering av hvilke dispensasjonssaker som bør omfattes av et krav om høring. Dispensasjonssøknader om bytte av vinduer og tilsvarende, er neppe relevant i denne sammenheng.

Tiltak 7: Styrking av Norsk villreinsenter som kompetansesenter for villrein

Dette er et forslag som er i tråd med og en oppfølging av blant annet villreinemeldingen. Vi støtter forslaget.

Villreinsenteret har etablert seg som en viktig kunnskapsleverandør når det gjelder å levere informasjon og fagkunnskap om villreinen. Denne rollen blir viktig i det videre arbeidet for å bedre tilstanden for villreinen.

Tiltak 8: Dialogforum for villreinformvaltning

Dialog og kontakt mellom aktuelle aktører vil alltid være positivt. Med en bred sammensetning vil det være mulig å hente mye nytte ut av et slikt forum. Vi vil understreke at det er viktig at også brukerinteressene blir representert i et slikt dialogforum.

I de tre tiltaksplanene som nå er vedtatt av Klima- og miljødepartementet (Rondane, Snøhetta og Knutshø) har man landet på at det er fylkeskommunen som skal opprette og drifte forumet. NJFF har tidligere foreslått at dette skulle ivaretas av statsforvalter, men vurderer at løsningen med fylkeskommunen også er en god løsning. Vi anmoder derfor om at fylkeskommunen får denne rolle også for de øvrige tiltaksplanene.

Tiltak 9: Kompetanseheving om villrein for kommunestyrer og fylkesting

Dette er et tiltak som vi støtter. Kunnskap og kompetanse gir grunnlag for å fatte gode beslutninger. Med utskiftninger av politikere hvert fjerde år, ligger det til rette for å gjennomføre en runde med kompetanseheving hvert fjerde år når valgene er gjennomført og nye politikere er på plass.

Vi ser det som naturlig at Norsk Villreinsenter kan utarbeide et opplegg for en slik kursing av politikere og stå for gjennomføringen av kurset.

Tiltak 10: Samlet vurdering av nasjonale naturrestaureringsprosjekter for å gjenopprette trekk mellom villreinområder og bedre tilstanden til villreinen frem mot 2050

I flere av forslagene til tiltaksplaner ligger det inne forslag om store naturrestaureringstiltak for å gjenopprette trekk som er gått ut av bruk blant annet på grunn av vei- og jernbaneutbygginger. Det er selvsagt et mål å kunne gjennomføre tiltak som muliggjorde gjenopprettelse av disse trekkene, men realistisk sett vil dette forde politiske prioriteringer i et omfang som så langt ikke har vært realistisk. Mer enn halvveis inn i FNs naturrestaureringstiår har viljen til å sette av midler til naturrestaureringstiltak vært svært liten. Det er behov for å øke dette vesentlig. Disse midlene skal så fordeles mellom en rekke områder innenfor naturforvaltning som har behov for restaureringstiltak, og hvor villreinen naturlig også må prioriteres. Det er viktig at det blir tatt grep på dette området, og at det faktisk blir mulig å gjennomføre naturrestaureringstiltak som kan bedre villreinens trekkmuligheter. Også i forbindelse med vilkårsrevisjoner for eldre vannkraftutbygginger bør det legges vekt på å kunne gjennomføre tiltak som kan bidra til å gjenopprette trekk og bedre miljøtilstanden for villreinen.

Forslagene om pumpekraftverk i forbindelse med vilkårsrevisjonen for Røldal Suldal og søknaden om bygging av fem nye kraftverk er et eksempel på planer som vil kunne medvirke til å forverre situasjonen for villreinen selv om målet er en forbedring av tilstanden. Eksempelvis vil planene om pumpekraftverk medvirke til dårlige isforhold på Holmavatnet, noe som vil medføre at det kan bli vanskelig for villreinen å opprettholde sitt trekk over vannet. Dette vil forsterke utfordringene for villreinen, noe som ikke er forenelig med målet om å bedre tilstanden. Det blir viktig å unngå slike tiltak, og prioritere restaureringstiltak som bidrar til å forbedre tilstanden for villreinen.

Tiltak 11: Operasjonalisering av villreinfond

Ordningen med villreinfond for å kunne bidra til miljøforbedringer i villreinområder med vannkraftutbygging er viktig. Det er viktig at arbeidet med å etablere en ordning som gjør at fondsmidlene kan tas i bruk, og vi ser fram til at dette ferdigstilles i løpet av inneværende år. Dette er et tiltak som ikke vil ha direkte betydning for Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei villreinområder i dag, men det må forventes at det bli opprettet villreinfond i forbindelse med vilkårsrevisjoner i vassdrag som berøres disse villreinområdene. Det gjennomføres nå en vilkårsrevisjon av Røldal-Suldal, og regulanten vil nok bli pålagt å etablere et slikt fond.

Tiltak 12: Villreinhensyn bør vektlegges i større grad ved søknad om nye landbruksveier i villreinområdene

Vi støtter innspillet om at tiltaket bør innarbeides i kommuneplanarbeidet og være gjenstand for høring. En slik forankring vil sikre at hensynet til villrein blir vurdert på et overordnet nivå og ikke bare i den enkelte søknadssak. Det vil også bidra til mer forutsigbare prosesser og bedre avveining mellom landbruksinteresser og hensynet til sårbare villreinområder. Selv om dette kanskje ikke er en problemstilling i disse områdene i dag, er det viktig å legge dette til grunn for eventuelle framtidige forslag om landbruksveier.

Tiltakspakke 2: Redusere negativ påvirkning på villrein fra motorferdsel og ferdsel (tiltak 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23 og 24)

Tiltak 13: Reduksjon og tilpasning av motorferdsel i utmark i villreinområder

NJFF og regionlagene vil understreke at det er behov for å få ned omfanget av motorisert ferdsel. Både ferdsel som skjer etter søknad til forvaltningsmyndigheter og ferdsel som skjer med direktehjemmel i regelverket. Videre er det nødvendig å legge til rette for å koordinere og samordne den motoriserte ferdsel i langt større grad enn hva som er tilfellet i dag. Dette inkluderer også etablering av opplegg for å henge på returoppdrag for den motoriserte ferdselen som det fortsatt skal åpnes for. En reduksjon og bedre samordning og koordinering av motorisert ferdsel må også omfatte slik ferdsel i regi av offentlige etater, herunder også oppsyn og forskning.

Tiltak 14: Økt kunnskap og bedre samordning av motorferdsel i utmark i villreinområder

Forslaget støttes. Best mulig kunnskapsgrunnlag er godt og nødvendig utgangspunkt for å iverksette og vurdere tiltak. Dette gjelder også for å kunne legge til rette for bedre samordning.

Tiltak 15: Digital saksbehandling og rapportering for motorferdsel i utmark

Et digitalt system for saksbehandling og rapportering av motorisert ferdsel i utmark, støttes. Det vil være en utfordring at kommunene ikke kan pålegges å benytte seg av et slikt system. Vi vil derfor anmode departementet om å starte arbeidet med å utvikle systemet og gjøre nødvendige endringer av regelverket for å kunne pålegge kommunene om å ta et slikt system i bruk. Dette vil lette arbeidet for kommunene og samtidig bidra til et mer transparent

og mer oversiktlig system også for andre brukere.

Tiltak 16: Forbedre metoder for villreintelling og merking

Det hender at GPS-merkede dyr blir skutt under jakt, og dette er svært uheldig. Disse dyrene representerer verdifullt datagrunnlag for både forskning og forvaltning, og når de felles, svekkes både kontinuiteten og kvaliteten i overvåkingen. Ved vurdering av nye metoder for telling og merking bør det derfor også inngå tiltak for å redusere risikoen for at merkede dyr blir skutt. Dette kan eksempelvis gjøres gjennom tydeligere merking, bedre informasjon til jegere eller andre virkemidler som kan bidra til at merkede dyr får lengre levetid og dermed høyere forsknings- og forvaltningsverdi.

NJFF og regionlagene vil samtidig understreke at vi vil følge opp med informasjon og motivasjon overfor jegere for å medvirke til at vi unngår at merkede dyr blir felt under jakt. Vi er opptatt av at data fra GPS-merkede dyr fortsatt skal kunne nyttes av forvaltningen, og da er det viktig å også bidra til at dyrene som er merket unngår å bli felt i forbindelse med jakt.

Tiltak 17: Utfasing av sanntidstilgang til GPS-posisjoner til annet enn forskningsformål

NJFF og regionlagene er opptatt av en løpende oppdatering og styrking av kunnskapsgrunnlaget for å sikre en best mulig forvaltning av villreinen og for å kunne tilpasse tiltak løpende. Samtidig vil vi understreke at vi er opptatt av å ivareta dyrevelferd for villreinen, også i forhold til merking av dyrene med GPS-halsbånd.

Overvåking av villreinbestandene må prioriteres også framover, og GPS-merking og bruk av GPS-data vil være et viktig element i dette arbeidet.

Det er utfordringer knyttet til GPS-merking av villrein, både dyrevelferdsmessig og knyttet til motorisert ferdsel/bruk av helikopter. Vi er enige i at dette må vurderes opp mot nytten av dataene som kommer fra GPS-merkingen. Samtidig må det også gjennomføres tiltak som reduserer omfanget av helikopterbruk generelt, og det må gjøres vurderinger i forhold til å utvikle andre metoder for merking.

Ut fra en slik helhetsvurdering mener vi at det bør være rom for å gi tilgang til sanntidsdata om posisjoner til bruk innenfor forvaltningsformål. Mange av tiltakene som er foreslått både i tiltaksplanen og i sti- og løypeplanen er dels svært inngripende. Det bør være rom for å legge til rette for bruk av GPS-data og en adaptiv forvaltning som i størst mulig grad kan tilpasses villreinens bruk. Hardangervidda er ikke friskmeldt i forhold til skrantesyke, og det er viktig at jegere følger opp med prøvetaking også videre framover. Tilgang på dyreposisjoner vil ha betydning for å lykkes med dette.

Å gi tilgang til GPS-data også for forvaltningsformål til dyr som allerede er merket i tilknytning til forskningsformål, vil ikke i seg selv føre til ytterligere dyrevelferdsmessige utfordringer.

Frykt for at tilgang til GPS-data kan skape avhengighet er ett av argumentene for at disse dataene kun skal kunne nyttes til forskningsformål. Det kan nok være tilfellet, og dels er man nok der allerede i dag i forhold til en del tiltak som er igangsatt allerede. Samtidig gir dette en mulighet til å tilpasse tiltakene noe som vil bety mye for mange som blir berørt av ulike tiltak. Dette vil også kunne gjøre at det er lettere å få aksept for også mer inngripende tiltak og gi muligheter for en tilpasning og økt aksept for tiltakene som settes inn.

Vi vil understreke at vi ikke ser behov for at jegere skal ha tilgang på data om dyreposisjoner med unntak av spesielle situasjoner, slik som skrantesyken har medført på Hardangervidda, der det er viktig å få tatt ut flest mulig dyr mm.

Tiltak 18: Regulering av ferdsel utenfor verneområder i Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei villreinområder

Tiltaket støttes. Når andre tiltak ikke gir tilstrekkelig effekt i forhold til å forbedre tilstanden for villreinen, bør det åpnes for å regulere ferdsel i områder utenfor verneområdene med utgangspunkt i faglige vurderinger, så lenge reguleringene er avgrenset i tid og rom.

Vi har støttet opp om at det er behov for å utrede og få på plass en hjemmel i naturmangfoldloven som kan legges til grunn for å regulere ferdsel når andre tiltak ikke er tilstrekkelig og i definerte funksjonsområder for villreinen, som eksempelvis kalvingsområder og trekkpassasjer.

Tiltak 19: Vurdere regelverksendringer for å muliggjøre regulering av ulike former for ferdsel innenfor verneområder i Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei villreinområder

NJFF mener at vurderingen av regelverksendringer bør inkludere muligheten for midlertidige ferdselsforbud i særlig sårbare perioder og områder. Det bør vurderes å innføre ferdselsforbud i nærmere avgrensede trekk- og kalvingsområder i tiltaksplanområdet fra om lag 25. april til 15. mai, da forstyrrelser i denne perioden kan ha stor negativ effekt på villreinen. En slik regulering vil kunne gi villreinen nødvendig ro i en kritisk fase uten å innskrenke ferdsel mer enn det som er nødvendig.

Et slikt tiltak kan nok oppleves som utfordrende for noen, men det er et viktig tiltak som vil møte bred forståelse. Også her vil det være viktig med et godt kunnskapsgrunnlag før tiltak iverksettes. Lista bør ikke være høy for å sikre villreinen nødvendig ro i kalvingsområdene.

Tiltak 20: Ferdelsrelaterte informasjons- og veiledningstiltak i Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei villreinområder

NJFF mener at det i dag gjøres for lite med proaktive informasjonstiltak, og at det er behov for mer offensiv og omfattende satsing på dette området. Vi foreslår å etablere en ordning med «villreinvoktere» ved viktige utfartspunkter som ett slikt tiltak. Disse kan møte turgåere og andre brukere av fjellet, og gi informasjon om villreinen og dens sårbare områder, samt anbefale alternative ruter der det er nødvendig.

Vi tror en slik ordning kan ha stor effekt når det gjelder å kanalisere ferdsel bort fra sårbare områder og samtidig øke bevisstheten om villreinens utfordringer. Etter vår vurdering bør dette prøves ut i aktuelle områder før strengere ferdselsrestriksjoner eventuelt tas i bruk, og være et supplement til andre informasjonstiltak.

Tiltak 21: Kanalisering av ferdselen gjennom sti- og løypeplaner i Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei villreinområder

Tiltaket støttes. Innenfor rammen av tiltaksplanene bør det utarbeides sti- og løypeplaner for å kanalisere ferdsel og unngå ferdsel i sårbare områder til tider av året der villreinen

oppholder seg eller trekker gjennom. Avgrensning av ferdselsreguleringer i tid og rom er en viktig forutsetning når dette tiltaket tas i bruk.

Tiltak 22: Vurdere styrking av villreinoppsyn og veiledning

Tiltaket støttes. Det bør legges vekt på å styrke oppsynets veiledningsoppgaver.

Fadderordninger med veiledere som oppsynet kan kurse, og som kan påta seg oppgaver med veiledning for å unngå ferdsel i sårbare områder kan være et aktuelt tiltak, jfr. ordningen med villreinvoktere.

Videre kan det utvikles aktivitetstilbud i hytteområder eller tilsvarende hvor familier og andre målgrupper kan tilegne seg kunnskap om villreinen og dens bruk av sine leveområder. Noen områder har i dag et tilbud om å ta «villreinlappen», noe som har vist seg å være et tilbud som er godt mottatt.

Tiltak 23: Tilrettelegging for økt sikkerhet, kvalitet og profesjonalitet i guidede reiselivsopplevelser, ved å støtte opp under arbeidet med en Norsk Standard for guider

Tiltaket støttes, og vil kunne virke positivt for de fellesturene med guide som arrangeres i og rundt villreinområdene. Omfanget av guidede turer og hvor disse skal gjennomføres må være innenfor rammene av tiltaksplanene. De må selvsagt ta nødvendig hensyn til villreinen og ikke gjennomføres i sårbare områder for villreinen til tider der villreinen bruker disse områdene.

Vi vil samtidig understreke at et krav om profesjonalitet til guider ikke må omfatte introjakter for nye jegere eller andre tilsvarende aktiviteter som har som mål å spre kunnskap og gi opplæring som nettopp bygger opp under hvordan vi kan bruke områdene og ta nødvendig hensyn til natur og villreinen og annet dyreliv.

Tiltak 24: Oppfordre hyttetilsyn og brukere av DNT sitt løypenett til å informere når de har observert villrein

Vi støtter tiltaket, men ser at det kan være utfordrende å nå ut til alle brukere, spesielt i områder uten mobildekning. For å øke rapporteringen anbefaler vi at betjente hytter får en aktiv rolle i å videreformidle informasjon og oppfordre gjester til å rapportere observasjoner. Dette kan for eksempel skje ved at observasjoner noteres manuelt på hyttene og senere registreres digitalt. Selv om tiltaket ikke vil fange opp alle observasjoner, vil selv en liten økning i rapportering være verdifull og bidra til bedre kunnskap om villreinens arealbruk, samt at de som ferdes i fjellet kan gjøre gode rutevalg som tar hensyn til villreinen.

Også hytteforeninger kan spille en viktig rolle ved å informere sine medlemmer om hensynet man må ta til villrein og om hvordan observasjoner kan rapporteres. Det bør legges til rette for dette.

Tiltakspakke 3: Villreinholdelse: Redusere risiko for overføring av sykdom og parasitter i villreinområdet (tiltak 25, 26 og 27)

Tiltak 25: Inngå samarbeid med beitenæringen for å vurdere tiltak som eksempelvis plassering, utsetting og reduksjon av antall saltsteinplasser, parasittbehandling før beiteslipp, områdebruk mv.

Dette er et tiltak som må følges opp, og det må være et mål at det oppnås nødvendige endringer når det gjelder bruk av saltsteiner både med hensyn til plassering, utsetting og antall plasser. Vi har i dag kunnskap som underbygger at dette utgjør en utfordring for villreinen. God dyrehelse og god dyrevelferd er viktig både for villrein og sau, og det må være et klart mål å redusere parasittbelastningen.

Det kan ikke være en vurdering av de samfunnsøkonomiske kostnadene som avgjør om og i hvilket omfang dette tiltaket gjennomføres. Tiltak som vurderes å ha betydning for å oppnå en bedre tilstand for villreinen, må kunne gjennomføres. Hvordan kostnader skal dekkes inn, må det finnes løsninger på. Det bør være krav om at saltsteinplasser skal ha en plassering som minimaliserer risiko for spredning av bakterier og smitte.

Tiltak 26: Kartlegging og opprydding av unødvendige fysiske innretninger for beitebruk

Dette er et tiltak som bør prioriteres. Gamle gjerder eller andre fysiske innretninger som ikke lenger er i bruk må fjernes.

Tiltak 27: Vurdere tiltak for å øke bruk av elektroniske bjeller med virtuelle gjerder for beitenæringen i villreinområdene

Tiltaket støttes. Dette kan være kostbart for beitenæringen, så tilskuddsordninger bør sikre at flest mulig tar slike bjeller i bruk.

Dette vil bidra til å redusere behovet for gjerder, det er lettere å holde oppsyn med beitedyrene og å oppdage skadde og syke dyr, det sparer ressurser til sanking og vil være en investering som kommer både villreinen og beitebruker til gode.

Tiltakspakke 4: Bestandsforvaltning (tiltak 28, 29, 30, 31 og 32)

Tiltak 28: Forbedre mengden av og kvaliteten på jegerrapportering

Jegeren er en viktig del av forvaltningen, og har ønske om å bidra til en best mulig forvaltning. For å få til god forvaltning er en avhengig av best mulig data fra jegeren. Dagens rapportering er bra, men kan alltid bli bedre. Det bør sees på om en skal ta vekk muligheten for å anslå vekt når en registrerer dyret i «sett og skutt». Sammen med bedre tilgang på veiestasjoner vil dette kunne føre til at en får enda bedre data på vekt. Det er også kjent at jegeren blir mer motivert for å levere inn gode data når de ser at dataene blir brukt. Derfor bør årsrapporter og statistikk sendes ut til alle jegere som har hatt jaktkort i villreinområdet. Tiltaket vil kunne gi effekt over tid etter hvert som jegeren blir bedre kjent med at dataene de registrerer blir aktivt brukt i forvaltningen.

I Setesdal står det kasser til kjeveinnsamling og vekt utplassert flere steder. Dette er en ordning som fungerer meget bra da det fører til at flere jegere bidrar med innsamling av viktig data for villreinforvaltningen. I de senere årene har det blitt færre kalver med lav vekt. Det er viktig med god tilgjengelighet til kjevekasser og vekter for jegerne slik at man kan få dokumentert oppnådd ønsket effekt.

Tiltak 29: Vurdere jaktfrie soner langs veier eller i viktige trekkområder

Vi støtter et slikt tiltak. Også jegere og fiskere skal bidra for å oppnå en bedre tilstand for villreinen. Jaktforbud i funksjonsområder som er definert som viktige for å opprettholde trekk er eksempel på områder der vi aksepterer bruk av jaktfrie soner. Dette er et tiltak som vi mener kan løses på en god måte med bruk av frivillige ordninger.

Vi støtter bruk av fornuftige jaktbegrensninger i den kritiske sonen i Steinbuskardet for å bidra til at reinen kan trekke forbi på nedsiden av Storevassdammen i Blåsjømagasinet. Samtidig vil vi understreke viktigheten av en helhetlig tilnærming for å finne gode og langsiktige løsninger på utfordringene i dette området. Det er viktig å være oppmerksom på at man ikke velger løsninger som bare flytter trafikken til et annet sårbart område. Fornuftige jaktbegrensninger vil, sammen med andre tiltak som omlegging av stier/flytting av turisthytte, reduksjon av motorisert ferdsel mm., kunne bidra til å bedre muligheten for at villreinen skal kunne trekke vestover.

Vi vil samtidig peke på at det kan være aktuelt å vurdere jaktbegrensninger knyttet til trekkområder langs veien over Brokke-Suleskard. Her kan det oppstå situasjoner med mange jegere nær veien når dyra nærmer seg. Begrensninger i jakta som gir mulighet for at dyra kan trekke forbi bør vurderes, samtidig bør det legges til rette for at de da ikke blir jaktet intensivt rett sør for veien slik at de snur og trekker raskt tilbake. Dersom kunnskapsgrunnlaget tilsier at det kan være et aktuelt tiltak, bør det også vurderes å innføre korte perioder med fredning under jakta, slik at villreinen kan trekke forbi.

En mulighet kan, på kort varsel, være å innføre kortere perioder med jaktfrie dager når villreinen trekker mot veien for å krysse denne. Dette er kanskje ikke optimalt for jegerne, men bør likevel utredes og vurderes for å sikre kryssing av veien.

Tiltak 30: Vurdere justering av jaktorganiseringen og jaktutøvelsen for å redusere forstyrrelser fra villreinjakten

Vi støtter opp om at det tas i bruk tiltak for å skape mer ro for villreinen under jakt. Det er viktig at det ikke åpnes for nye tiltak innenfor jaktorganisering som innebærer at antall jegere i områdene øker.

Vi støtter også bruk av kvelds-/nattefredning for å gi villreinen ro. Vi foreslår at fredningstiden kan settes fra kl 19.00 til kl 07.00, og anmoder om at dette blir vurdert.

Statskog og andre berørte grunneiere bør, i samråd med eksempelvis lokale jeger- og fiskerforeninger, og villreinlag, trekkes aktivt med i arbeidet med å få på plass og iverksette tiltak i forhold til jaktorganisering og utøvelse av villreinjakt. Informasjonsmøter for jegere i forkant av jakta bør inkluderes i dette arbeidet.

Også i denne sammenheng vil målrettet og god informasjon være viktig for å få til best mulig løsninger.

Tiltak 31: Vurdere omfang, tidspunkt og alternative områder for andre typer av jakt, jakthundprøver og trening av hund i viktige funksjonsområder for villreinen

Vi støtter opp om at det gjøres vurderinger med hensyn til behov for restriksjoner for jakt, jakthundprøver og trening av jakthund i viktige funksjonsområder og sårbare områder for villreinen i den tiden villreinen bruker og trekker gjennom disse områdene. Bruk av jaktfrie soner der dette er et aktuelt tiltak som forventes å gi effekt for villreinen, bør omfatte alle typer jakt i det aktuelle tidsrommet.

Jaktbegrensninger utover hva som defineres som viktig for villreintrekk mm bør unngås.

Tilsvarende bør gjelde også for jakthundprøver og trening av jakthunder. Jakthundprøver og jakthundtrening bør i utgangspunktet ikke legges til viktige funksjonsområder for villreinen. Dersom villreinen er i eller nærmer seg aktuelle områder for jakthundprøver, vil bruk av reserveterreng være et viktig tiltak. Prøvearrangør bør ha god kontakt og dialog med SNO for å kunne gjøre riktige valg med hensyn til gjennomføring av prøvene og behov for bruk av reserveterreng eller avlysning av prøver der det ikke er tilgang på reserveterreng.

Tiltak 32: Vurdere tilpasninger av bestandsforvaltningen i randsoner

Tiltaket støttes.

Tiltakspakke 5: Kunnskapsinnhenting (tiltak 33, 34, 35 og 26)

Tiltak 33: FOU-prosjekt om klimaendringers påvirkning på villrein (inklusive klimatilpasning)

Tiltaket støttes. Klimaendringer vil påvirke på villreinen, og det er viktig å ha best mulig og oppdatert kunnskap om dette for å kunne håndtere dette på best mulig måte.

Tiltak 34: Kunnskapsinnhenting om årsaker til at store deler av villreinområdet i Setesdal Austhei ikke blir brukt av villrein

Tiltaket støttes. Det er viktig å innhente kunnskap om hvorfor områder med bra beite ikke blir brukt, slik at det kan settes inn tiltak for å gjøre dem mer tilgjengelige for villreinen.

Tiltak 35: FOU-prosjekt om rovvilt og villrein

Tiltaket støttes.

Tiltak 36: Kartlegge påvirkninger fra anleggsveier i villreinområdet og vurdere behov for tiltak for å redusere ferdsel som ikke er knyttet til nyttekjøring

Tiltaket støttes. Det bør være et mål å få ned omfanget av motorisert ferdsel og legge til rette og stille vilkår om samkjøring. Målet om reduksjon i motorisert ferdsel bør også omfatte

nyttekjøring, herunder vurdere mer samordning av transport og om det er relevant å stille vilkår om et begrenset antall turer i noen sammenhenger.

Tiltakspakke 6: Evaluering, oppfølging og revisjon av tiltaksplanen (tiltak 37 og 38)

Tiltak 37: Evaluering av tiltaksplanen for Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei villreinområder

Det må legges opp til en løpende evaluering av tiltakene som gjennomføres, og evalueringen må følges opp med nødvendige tiltak for å sikre at man til enhver tid benytter seg av tiltak som gir ønsket effekt, vurdere muligheten for å forsterke tiltak som virker, utvikle tiltak som ikke fungerer etter intensjonene og skifte disse ut med andre tiltak.

Vi ser at det kan være behov for en større evaluering innen 2030, ikke minst fordi det er nødvendig å la flere av tiltakene virke over noe tid før de evalueres. Dette må komme i tillegg til en mer løpende evaluering for å kunne justere tiltak som åpenbart ikke fungerer etter intensjonene før det går flere år.

En slik tilnærming er viktig all den tid dette dels dreier som om inngripende tiltak. Det handler også om oppslutningen for å bruke tiltak som mange nok vil oppleve som en betydelig innskrenking av deres egne muligheter til å bruke områdene.

Vi støtter tanken om et nasjonalt overvåkings-/FOU-program.

Tiltak 38: Oppfølging og revidering av tiltaksplanen for villrein i Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei villreinområder

Primært mener vi at tiltaksplanene bør kunne vurderes hvert 4. år koordinert med intervallet for klassifisering av etter kvalitetsnormen. Det kan kanskje framstå som noe ambisiøst, men vi vurderer dette som et utgangspunkt nå i denne første fasen for tiltaksplanene. Når dette setter seg mer over tid, bør det vurderes om det er tilstrekkelig med en slik større revisjon hvert åttende år.

Ved rullering av tiltaksplanene, spesielt større revisjon, bør det gjennomføres på en måte som inkluderer KLD.

Geografiske tiltakspakker for å bedre tilstanden for villrein i Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei villreinområder

Tiltakspakke 7: Blåsjøområdet

7A: Blåsjømagasinet og Svartevassmagasinet (tiltak 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49 og 50)

NJFF og regionlagene støtter de foreslåtte tiltakene for å begrense ferdsel i områdene rundt Blåsjø og Svartevassmagasinet. Et overordnet mål må være å styrke villreinens mulighet til å vandre fra områdene i øst og over til vestheiene. De foreslåtte tiltakene for å redusere ferdsel i den kritiske sonen i Steinsbuskaret vurderes som nødvendige, og vi støtter at det kan innføres fornuftige jaktbegrensninger i området.

Som vist til innledningsvis, er det viktig at det igangsettes et arbeid med vurdering av sti-/løype- og hyttenettet slik at det legges til rette for et nord-sør-trekk for villreinen på østsiden av Blåsjømagasinet og Svartevassmagasinet i tillegg til at det også må bidra til å sikre noen trekkmuligheter øst-vest.

Tiltak 39: Tiltak for å redusere barriereeffekten av Blåsjøvegen

Deltiltak I: Redusere åpningstider for allmenn motorferdsel på Blåsjøvegen fra Øvre Moen til Oddatjønndammen

Deltiltak II: Vurdere å stenge vei til Førrevassdammen for allmenn motorferdsel

Deltiltak III: Tilbakeføre veien til Skreivasskleivane til naturlig utseende

Deltiltak IV: Vurdere å regulere tilgang til båtramper ved Oddatjønn- og Førreskardammen

Vi støtter at det gjennomføres tiltak for å redusere barriereeffekten av Blåsjøvegen. Når det gjelder deltiltak III, bør det som er vedtatt for denne veistrekningen gjennomføres.

Tiltak 40: Gjennomføre utbedring og åpning av tunell fra Øvre Moen til Oddatjønndammen for allmenn motorisert ferdsel i tråd med vedtatt detaljplan

Tiltaket støttes.

Tiltak 41: Innføre sykkelforbud på deler av Blåsjøvegen innenfor bommen på Beinlei i Bykle kommune

Tiltaket støttes.

Tiltak 42: Forprosjekt for restaurering av trekkvei over Svartevassmagasinet

Tiltaket støttes. Tiltak for å gjenåpne trekkveien over Svartevassmagasinet vil få stor effekt, og være viktig for å legge til rette for øst-vest-trekk for villreinen.

Tiltak 43: Redusere forstyrrelse fra villreinjakt og rypejakt i området rundt Steinbuskaret

Statskog har allerede, som et bidrag til gode fellesløsninger for å sikre ivaretagelse av villreinen i området rundt Steinbuskaret, innført flere tiltak både for villreinjakt og rypejakt slik det også går fram av forslaget til tiltaksplan.

Utover de begrensninger som allerede er iverksatt, oppfordres Statskog i forslaget til tiltaksplan om å innføre forbud mot rypejakt i alle eller noen nærmere angitte jaktfelt eller alternativt innføre en buffersone med jaktforbud. På bakgrunn av erfaringer er Statskog sin vurdering at dette tilleggstiltaket vil ha liten effekt. I realiteten er jakttiden i dette området begrenset til perioden 10. september til rundt 10. oktober. I denne perioden benyttes erfaringsvis inntil halvparten av jaktdagene, og det dreier seg om et lite antall jegere i en kort periode.

Vi er opptatt av at også jegere og fiskere skal støtte opp om og bidra med aktuelle tiltak som

også retter seg mot jakt og fiske der faggrunnlaget tilsier behov for tiltak. Derfor støtter vi prinsippet om restriksjoner på jakt og fiske i viktige funksjonsområder for å sikre villreintrekk. I dette tilfellet vurderer vi at dagens restriksjoner på villrein- og rypejakt bør videreføres. Tiltak utover dette vil være naturlig å vurdere når det er gjennomført en vurdering av sti-løype- og hyttenettet slik at det kan sees i sammenheng med forslag til tiltak for å sikre villreintrekk både nord-sør og øst-vest.

Tiltak 44: Begrense bruken av Såvasshytta som jakthytte til perioden 19. august – 1. november

Tiltaket støttes. Statskog har allerede laget forslag om å begrense bruken av hytta til jakt i perioden 19. august til 1. november.

Tiltak 45: Omlegging av hytte- og løypenett ved Storsteinen

NJFF støtter flytting av Storsteinen turisthytte til et mindre sårbart område, slik tiltaket legger opp til. Dette kan bidra til å redusere ferdsel i de mest kritiske trekkorridorene nord-sør og øst-vest, og dermed styrke villreinens mulighet til å bruke og krysse området. Vi ser også positivt på at dagens hyttevirksomhet og tilhørende stier avvikles, og at ny hytte etableres i et område med lavere konfliktnivå for villrein.

Det er viktig at det foretas en vurdering av de samlede effektene av å flytte Storsteinen og omlegge tilhørende løyper og stinett. Dersom nyetablerte ruter mot vest fører til økt ferdsel i de områdene villreinen ønskes tilbake til, kan tiltakene i realiteten miste effekten sin. Det er derfor avgjørende at det legges til rette for kanalisert ferdsel på traseer med lav forstyrrelsesrisiko, kombinert med ferdselsreguleringer i de mest kritiske periodene for villreinen.

Vi vil også her vise til den vurderingen av sti-/løype- og hyttenettet som vi ber om at gjennomføres. Dette kombinert med en systematisk evaluering for å dokumentere om villreinens trekkruiter faktisk bedres, og slik at eventuelle justeringer raskt kan gjøres dersom resultatene uteblir, bør legges til grunn.

Tiltak 46: Vurdere tiltak for å redusere forstyrrelser fra beiteaktiviteten i Storsteindalen
Tiltaket støttes.

Tiltak 47: Gjennomføre vedtatt pålegg om stenging av anleggsvei til Duge/Svartevassmagasinet for allmenn motorferdsel

Tiltaket støttes. Veien utgjør en betydelig barriere for villreintrekk øst-vest, og redusert ferdsel vil bidra til å dempe forstyrrelsene i området. Det bør presiseres hva som faller under nyttetransport og begrense dette til det som er strengt nødvendig for drift av eiendommer og turistforeningshytter.

Tiltak 48: Omlegging av konseptløype «Ryger»

Det er viktig at Ryger-løypa sees i sammenheng med prosessen rundt å finne fram til gode løsninger som sikrer villreinens trekkmuligheter ved Steinbuskaret. Vi vil samtidig understreke at løypa bør vurderes også i forbindelse med vår anmodning om en gjennomgang av rute- og hyttenettet for å kunne sikre villreinens trekkmuligheter på østsiden av de store vannkraftmagasinene.

Tiltak 49: Utsette brøyting av anleggsvei mellom Vetrhus og Mosvatn til påske

Tiltaket støttes

Tiltak 50: Videreføre vinterstenging av veien Kjetilstad – Lauvastølvatnet

Tiltaket støttes

7B: Store Urevatn/Uraråjuvet (tiltak 51, 52, 53, 54 og 55)

Tiltak 51: Vurdere permanent stenging av anleggsveien til Store Urevatn for allmenn motorisert ferdsel etter endt prøveperiode

Tiltaket støttes. I utgangspunktet bør stengingen omfatte alle, men med mulighet for å søke om dispensasjon. Det bør også kunne knyttes vilkår til dispensasjonen, herunder vilkår om antall turer, tilrettelegging for samkjøring mm.

Tiltak 52: Vurdere fjerning av autovern på strekningen Rjomeli – Store Urevatn

Tiltaket støttes. Erfaringer har vist at villreinen ikke passerer området med autovern.

Tiltak 53: Vurdere stenging og/eller flytting av parkeringsplasser som ligger i viktige trekk-korridorer langs anleggsveien til Store Urevatn.

Tiltaket støttes.

Tiltak 54: Regulere tilkomsten på anleggsvei opp mot Uraråjuvet.

Tiltaket støttes. Tiltaket innebærer en ytterligere reduksjon i ferdsel langs denne veien da forslaget både omfatter motorisert ferdsel, sykkel og de som går. Det vil i realiteten innebære at svært få vil ferdes på denne veien. Tiltaket støttes da dette gir mulighet for trekk mellom Høghei og Skurven hvor villreinen kvier seg for å krysse over.

Tiltak 55: Forprosjekt for restaurering av trekkveier over magasinet store Urevatn

Tiltaket støttes.

Tiltakspakke 8: Sørområdet Setesdal Ryfylke (tiltak 56,57, 58, 59, 60, 61, 62, 63 og 64)

Vi støtter de foreslåtte tiltakene for å begrense ferdsel i områdene rundt Rosskreppfjorden. Et overordnet mål må være å styrke villreinens mulighet til å vandre fra områdene i øst og over til vestheiene.

Vi viser også til vårt innspill om vurdering av sti-/løype- og hyttenett med tanke på å sikre villreinen trekkmuligheter både nord-sør og noen muligheter til å trekke øst-vest.

Tiltak 56: Tiltak for å redusere barriereeffekten av Brokke-Suleskardvegen

NJFF støtter tiltak som reduserer barriereeffekten av Brokke-Suleskardveien. Trafikken på denne strekningen har økt betydelig de siste årene, og utgjør nå en barriere som hindrer villreinens naturlige trekk sørover mot Kvifjorden i den perioden veien er åpen.

Tidlig stenging av veien om høsten er særlig viktig, og vi mener også at en utsatt åpning på våren vil være positivt for reinen. Tiltak som reduserer muligheten for villcamping og unødig opphold langs veien er avgjørende, gitt den økende mengden turister langs denne veistrekningen i viktige perioder for villreinen.

Ytterligere trafikkbegrensning kan oppnås ved å vurdere nattetstenging som omfatter både motorisert ferdsel og sykkel, innføring av stopp- og parkeringsforbud på utsatte deler av strekningen, samt eventuell stenging/reduksjon av parkeringsmuligheter. Det er viktig å legge til rette for å innhente kunnskap om villreinens bruk av områdene for å velge de gode tiltakene i et langsiktig perspektiv.

Vi er også bekymret for den omfattende hytteutbyggingen i Brokke-området, som medfører økt trafikk inn i Everdalen og lett tilgang til områdene øst for Rossekreppfjorden. Dette kan gi økt press i områder som tidligere har vært lite tilgjengelige for folk, og dermed skape nye utfordringer for villreinen. Vi mener det er avgjørende å forhindre videre hytteutbygging, veiprosjektering og annen utbygging i randsonene mot villreinens leveområder, for å unngå økt press og ytterligere barriereeffekter.

Vi har tidligere pekt på at det må igangsettes vurderinger av sti-/løype- og hyttenettet. Dette vil være viktig for å sikre nord-sør-trekket slik at villreinen faktisk kommer i en posisjon der de vil kunne krysse veien. Utfordringene som synliggjøres ved Brokke-Suleskardveien, starter betydelig lenger nord, og må sees i sammenheng med tiltakene som gjøres knyttet til selve veien.

Tiltak 57: Omlegging av hytte- og løypenett ved Rosskreppfjorden

Tiltaket støttes. Det er av stor betydning at det gjennomføres tiltak knyttet til sti-/løypenettet og hyttestrukturen ved Rosskreppfjorden. En løsning som inkluderer å begrense ferdsel rundt Øyuvsbu er sentral i forhold til å sikre et nord-sør-trekk på østsiden av Rosskreppfjorden.

Tiltak i dette området må sees i sammenheng med behovet for å gjennomføre en helhetlig vurdering av sti-/løype- og hyttenettet for å sikre nord-sør-trekket på østsiden av de store vannkraftmagasinene. I en slik vurdering vil det også være relevant å gjøre en vurdering av mulighetene for bruk av områdene vest for de store magasinene.

Tiltak 58: Redusere åpningstid på Urdalsbu

Tiltaket støttes.

Tiltak 59: Vurdere oppgradert bomløsning ved båtrampe på Rosskreppdammen

Tiltaket støttes. I dag er det lett å kjøre rundt bommen, noe som bør følges opp.

Tiltak 60: Vurdere å stenge vei til sekundærdam Rosskreppfjorden for allmenn motorisert ferdsel

Tiltaket støttes.

Tiltak 61: Kanalisering av ferdsel på ski bort fra villreinens trekkområde i Flatstøldalen

Det vurderes at det kan være hensiktsmessig å videreføre preparering av løypa i Flatstøldalen da dette kan bidra til å holde skiløperne nede i dalen på denne løypa. Det bør samtidig legges til grunn at løypa ikke prepareres dersom værforholdene tilsier at reinen kan trekke ned i dette området.

Tiltak 62: Utsette maskinpreparering av skiløyper i Joggledalen og Hønedalen til påske

Tiltaket støttes. Dersom det er aktuelt, bør mulighetene for alternative løypetraseer vurderes.

Tiltak 63: Gjennomføre vedtatt pålegg om stenging av anleggsvei for allmenn motorferdsel på anleggsveien ved Hønetjødn

Tiltaket støttes.

Tiltakspakke 9: Hovden-området (tiltak 65, 66, 67, 68, 69 og 70)

Tiltak 65: Utsette maskinpreparering av løyper i Hovdenområdet.

Tiltaket støttes. Det er viktig å begrense ferdsel i dette området til reinen har trukket vestover.

Tiltak 66: Utsette kvisting fra Hovden og Berdalsbu til Tjørnbråtbu turisthytte til påske.

Tiltaket støttes.

Tiltak 67: Vurdere strengere regulering av ferdseien på anleggsveien fra Bleskestad til Holmavatnet

Tiltaket støttes. Det er viktig at et nytt bomregime for anleggsveien blir avklart i forbindelse med den pågående vilkårsrevisjonen.

Tiltak 68: Oppgradering av eksisterende porter i tunellen på Vatnedalsvegen.

Tiltaket støttes, men slik vi oppfatter det, er dette et tiltak som allerede er gjennomført.

Tiltak 69: Tilbakeføring av anleggsvei tilknyttet Veringsåne kraftverk

Tiltaket støttes.

Tiltak 70: Tilpasning under øvingsaktiviteter i området Geiskeli – Berdalsbu.

I utgangspunktet bør Forsvaret benytte områder utenfor villreinområdene til øvingsaktiviteter. Når det gjelder dette området konkret, er dette et viktig område for villreinen, og øvingsaktivitet i dette området bør unngås.

Tiltakspakke 10: Bjørnevatn (tiltak 71, 72 og 73)

Tiltak 71: Ta ut planer om videre utbygging av fritidsboliger i trekkområder for villrein rundt Bjørnevatn i Valle kommune.

Vi støtter at Valle kommune tar ut planene for videre bygging av fritidsboliger i trekkområder for villreinen. Dette området er en betydelig flaskehals for villreinen allerede, og det er ikke rom for videre utbygging i området dersom det skal være mulig for villreinen å trekke forbi her.

Villreinen bruker området i sør (kalvingsområde) i et kortere og kortere tidsrom før de trekker nordover igjen. I 2025 trakk de nordover allerede 8. juli. Vi er ikke kjent med at de har trukket nordover på et tidligere tidspunkt enn dette før

Tiltak 72: Avslutte preparering av skiløypen nord-vestover fra Lille Bjørnevatn innen 31. mars

Tiltaket støttes. Det bør også vurderes om avslutningen av prepareringen bør skje allerede fra 15. mars. Samtidig bør det vurderes om det kan etableres alternative traseer for løypekjøring som ikke kommer i konflikt med villreintrekk.

Tiltak 73: Avslutte kvisting av vinterløype mellom Berdalsbu og Bjørnvasshytta.

Tiltaket støttes.

Tiltakspakke 11: Forbedre funksjonelle trekk mellom villreinområder (tiltak 74 og 75)

Tiltak 74: Opprettholde fremtidig trekk mellom Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei.

Tiltaket støttes. Det er viktig å legge til rette for muligheten for fremtidig trekk mellom Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei opprettholdes.

Tiltak 75: Vurdere tiltak for å redusere barriereeffekten av 134 når CWD-situasjonen muliggjør dette

Tiltaket støttes.

Vennlig hilsen

Norges Jeger- og Fiskerforbund

Eldar Berli
Generalsekretær

Tor Harald Ottersland /sign/
Regionleder

Hans Kristian Halvorsen /sign/
Regionleder

Tore Skogen /sign/
Regionleder

Svein Arne Skailand /sign/
Regionleder